

การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร

The Execution of Duties of Children According to The Buddhadhamma of
Students of Petch Thanom School (Klong Suea Noi), Bangkok

¹พระปลัดนพดล คล้ายหงษ์ และ ²มานพ นักการเรียน

¹Phrapalad Noppadon Khlaihong and ²Manop Nakkanrian

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

¹Graduate School Buddhist Mahachulalongkornrajavidyalaya University Thailand.

²Mahamakut Buddhist University, Sirindhornrajavidyalaya Campus, Thailand.

E-mail: ¹noppadon.sujitto@gmail.com, ²mnakkarreyn@gmail.com

Received April 29, 2024; Revised August 25, 2024; Accepted August 28, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม จำแนกตามตัวแปรอิสระ และ 3) เพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดการปฏิบัติต่อทิศเบื้องหน้าในสังคาลสูตร เป็นกรอบวิจัย พื้นที่วิจัย คือโรงเรียนเพชรนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 จำนวน 242 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติแจกแจงแบบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ถ้าปรากฏนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การชักชวนทำบุญรักษาศีล รองลงมาได้แก่ การแบ่งเบาภาระของมารดาบิดา การดำรงรักษาวงศ์สกุล การปฏิบัติตนเป็นคนดี และการตอบแทนคุณมารดา 2) การเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ในด้านการตอบแทนคุณมารดาบิดา ด้านการแบ่งเบาภาระของมารดาบิดา และด้านการปฏิบัติตนเป็นคนดี อาจมีปัญหาลดอุปสรรคด้านเวลา ความใกล้ชิดสนิทสนมกันอาจมีน้อยจึงทำให้การปฏิบัติของบุตรกับมารดาบิดา มีไม่มากพอ 3) ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง พบว่า มารดาบิดามีความสำคัญในการปลูกฝังตั้งแต่ต้น เช่น การตักบาตรทุกเช้า ชวนไปทำบุญที่วัด เวียนเทียน มารดาบิดาต้องเป็นแบบอย่างของบุตร โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในวันสำคัญ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ซึมซับกับวิถีชีวิตในสังคม

คำสำคัญ: การปฏิบัติหน้าที่ของบุตร; หลักพุทธธรรม; นักเรียน

Abstract

This article aims to 1) study the duties of children according to Buddhist principles among students of Phetchanom School (Klong Suea Noy), Bangkok, 2) compare the duties of children according to Buddhist principles, categorized by independent variables, and 3) present opinions on the approach to fulfilling the duties of children according to Buddhist principles. The research design is quantitative, utilizing the concept of forward-facing behavior in the Singkhala formula as a research framework. The research area is Phetchanom School (Klong Suea Noy), Bangkok. The sample group consists of students currently studying in grades 4-6, totaling 242 individuals. Simple random sampling was used for sample selection. Research tools include questionnaires, and statistical methods employed in the research include percentages, means, and standard deviations. The statistical analyses comprise independent t-tests and analysis of variance (ANOVA). If statistically significant differences are observed, pairwise comparisons will be conducted using the Least Significant Difference (LSD) method. The research findings indicate that. 1) In practicing the duties of children according to Buddhist principles, it was found that overall, the level is high. The aspects with the highest average values include encouraging the performance of meritorious deeds, filial piety towards parents, sharing the burden of parents, maintaining family lineage, behaving morally, and repaying maternal kindness. 2) When comparing the performance of children's duties according to Buddhist principles, it was found that there is no statistically significant difference between males and females overall at a significance level of 0.05. However, when categorized by occupation, it was found that there may be time constraints in aspects such as repaying maternal kindness, sharing the burden of parents, and behaving morally. Additionally, the closeness between children and parents may be insufficient, leading to inadequate fulfillment of duties towards parents. 3) The opinions of those directly involved with the students reveal that parents play a crucial role in instilling values from the beginning, such as offering alms every morning, encouraging participation in temple activities, and observing religious rituals. Parents must serve as role models for their children. Schools organize activities for children to participate in on important days, promoting their immersion in societal lifestyles.

Keywords: The Execution of Duties; The Buddhadhamma; Students

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนาเป็นเวลายาวนาน การดำเนินชีวิตควบคู่ไปกับศาสนา โดยการนำหลักธรรมมาเป็นครรลองชีวิตเสมอมา โดยรวมคือสังคมไทยกับพระพุทธศาสนาเอื้อเพื่อเกื้อหนุนและส่งเสริมกันมาตลอดในแง่ของจริยธรรมพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรมจนทำให้ สังคมมีความสงบร่มเย็นมีความสุขมาโดยตลอด การดำเนินชีวิตด้วยการนำหลักธรรมทางศาสนาปฏิบัติเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมที่ต้องมีศาสนาเป็นแกนหลัก (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต, 2550) ในอดีตที่ผ่านมามีสถาบันครอบครัวไทยมีหลักฐานที่มั่นคงในการเสริมสร้างการพัฒนาสังคม (Damnoen et al., 2021) มีความใกล้ชิดและผูกพันเหมือนครอบครัวเดียวกันการ

สื่อสารและสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูพฤติกรรมในการแสดงบทบาท และสถานะของมารดาบิดาและบุตรธิดา สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เหมาะสม (พระสุริยา ไชยประเสริฐ และ ภาสกร เรืองรอง, 2566)

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างยิ่งแต่เดิมชาวไทยในอดีตมักจะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกในระดับต่าง ๆ ซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น และบุตรธิดาก็ได้เรียนรู้ประสบการณ์วัฒนธรรมของครอบครัว การประพฤติปฏิบัติต่อกันและกันในสมาชิกของครอบครัว ซึ่งสังคมไทยแต่เดิมเป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ขนบธรรมเนียมประเพณี และระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม โดยรวมแล้วมุ่งปรับให้ผสมกลมกลืนกับธรรมชาติ และความเชื่อตามหลักศาสนา พระพุทธศาสนาสอนให้คนไทยเข้าใจธรรมชาติของชีวิตมนุษย์และสรรพสิ่งรู้เท่าทันความเป็นมนุษย์และรู้จักวิธีการดำรงชีวิตที่ต้องปรับตัวปรับใจ (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2536) โดยพิจารณาจากบุคคลนั้นเป็นผู้มีความรู้ ฉลาดเฉลียวแหลม มีปัญญาอันเกิดจากการเล่าเรียนศึกษาเป็นผู้ที่ได้ยินได้ฟังมามาก เป็นผู้มีระเบียบวินัยรู้จักแบบแผนการดำเนินชีวิต ไม่ประมาท รู้จักกาลเทศะ เป็นผู้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ไม่สร้างปัญหาแก่ผู้อื่น (อุดมชัย ปานาพุด และ คณะ, 2566)

โรงเรียนเพชรนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ นักเรียนโรงเรียนเพชรนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในวัยเยาว์ เป็นวัยที่ต้องปรับตัวระหว่างความเป็นเด็กไปสู่วัยรุ่นและมีพฤติกรรมที่ตื้อรั้น ตลอดจนก้าวร้าวต่อมารดาบิดา ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของมารดาบิดา และกำลังเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ เป็นอนาคตของชาติบ้านเมืองและสังคมต่อไปในภายภาคหน้าและเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนมีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรธิดาต่อมารดาบิดาและผู้มีพระคุณตามหลักพระพุทธศาสนา ให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของนักเรียนต่อไป

การศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญูทวดที่ต่อมารดาบิดาของนักเรียน ตลอดจนถึงความเชื่อและการปฏิบัติตน ตามหลักพุทธธรรมด้านความกตัญญูทวดที่ของนักเรียนนั้น เป็นแนวทางในการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม และกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติต่อมารดาบิดา และครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กอย่างยิ่ง ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสังคมหน่วยแรกที่มนุษย์จะต้องเจตตั้งแต่ เกิด เติบโต จนกระทั่งตาย (สุพัตรา สุภาพ, 2536) การวางพื้นฐานของมนุษย์ทั้ง 4 ด้าน คือทางร่างกาย ทางความคิดสติปัญญา ทางอารมณ์และทางสังคม (ศีลธรรม ฐานะภูมิ, 2535) จะมาจากการอบรมของครอบครัวบุคคลสำคัญที่จะทำให้กำเนิดชีวิต หรือกำหนดชีวิตของนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนนั้น ก็คือมารดาบิดาครอบครัวไทยในอดีต จะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ หรือเรียกว่าครอบครัวขยาย ในครอบครัวจะประกอบด้วยสมาชิกในระดับต่าง (ตั้งแต่ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา มารดาบิดา และบุตรหลานครอบครัว) ลักษณะนี้ จะอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น ในขณะเดียวกันเด็ก จะได้เรียนรู้วัฒนธรรมของครอบครัว การประพฤติปฏิบัติตนต่อกันของสมาชิกในครอบครัว การอบรมนิสัยลักษณะอย่างนี้เป็นสิ่งที่เด็กจะได้รับแต่เยาว์วัย ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” ปัญหาการประพฤติปฏิบัติตนหรือมารยาทต่าง ๆ ของเยาวชนที่เกิดขึ้น จึงได้รับการแก้ไขจากมารดาบิดา และครอบครัว

บทความวิจัยนี้นำเสนอการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรอิสระ และเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองและครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรอิสระ
3. เพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม แตกต่างกัน
4. นักเรียนที่มีอาชีพของพ่อแม่/ผู้ปกครองต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม

ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์ เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเหตุผล เชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมได้พัฒนาขึ้นตามลำดับพัฒนาการคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์ดังนี้ 1) ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อม และระบบกฎเกณฑ์ได้แต่ยังมีความต้องการทางกายซึ่งต้องการการตอบสนองดังนั้น การกระทำจะพึงกระทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง โดยที่ไม่คำนึงถึงผู้อื่น 2) ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (ระหว่างอายุ 2 - 8 ขวบ) เด็กจะสามารถรับสภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ โดยเห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามโดยไม่สนใจถึงผลที่จะตามมา และ 3) ขั้นยึดหลักแห่งตน (ระหว่างอายุ 8 - 10) เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น คลายความเกรงกลัวอำนาจจากภายนอก สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจ สามารถประเมินความถูกต้องโดยดูจากเจตนาของผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้ (Piaget, 1997) ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นทั้งคนดี และคนเก่ง ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งรวมถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6 - 60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรและนำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีด้านจริยธรรมสำหรับคนไทยโดยแบ่งด้านจริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน เมื่อบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจทั้ง 3 ด้าน คือ ส่วนที่เป็นราก และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน รวมถึงกลุ่มเพื่อน ๆ ผู้นั้นก็พร้อมที่จะพัฒนาลักษณะทางจิตใจที่เป็นส่วนของลำต้น เกิดเป็นพฤติกรรมที่ดีเป็นคนเก่ง ในส่วนที่เป็นดอก และผลบนต้นไม้ม ก็จะมีคามงอกงามสมบูรณ์ ก็จะส่งผลให้เป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแต่ในทางที่ถูกที่ควร สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2544)

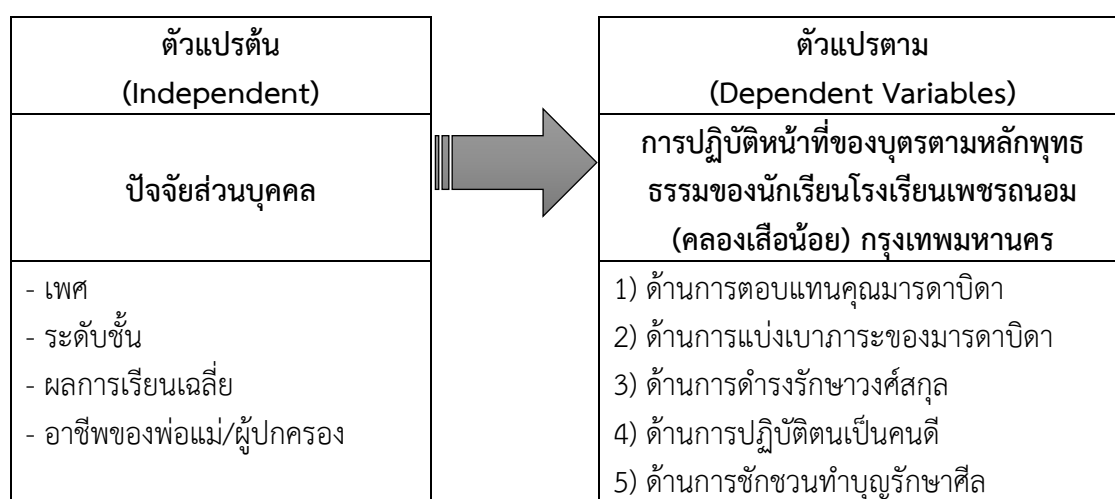
การบำรุงมารดาบิดา

พระพุทธศาสนามีคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการบำรุงมารดาบิดาไว้ 5 ประการ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังนี้ 1) ทานเลี้ยงเรามา จักเราเลี้ยงท่านตอบ คือการดูแลเลี้ยงดูท่านทางกายด้วยปัจจัย 4 โดยทำหน้าที่

ของบุตรด้วยความยินดีเมื่อมีโอกาส 2) ช่วยรับทำกิจการงานของท่าน ช่วยกิจการงานของท่าน เช่น ทำอาหาร รดน้ำต้นไม้ ทำงานบ้าน และงานอื่น ๆ ที่ท่านต้องการให้เราช่วยทำแทนท่าน 3) จักดำรงวงศ์ตระกูล บุตรธิดาควรเป็นผู้เชิดชูวงศ์ตระกูลไม่ทำให้ตนให้เสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล มีความรับผิดชอบไม่ทำให้วงศ์ตระกูลตกต่ำลง 4) จักประพฤติตนให้เหมาะสมที่จะเป็นทายาท บุตรธิดาควรสร้างความเชื่อมั่นว่าจะรักษาทรัพย์มรดกไว้ได้ แม้ในยามที่ท่านจะจากโลกนี้ไปแล้ว และ 5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน (บุญมี แทนแก้ว, 2534) เป็นการบูชาต่อคุณความดีของมารดาบิดาและแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที ทั้ง 5 ข้อนี้บุตรธิดาทุกคนควรตระหนักเป็นอย่างดีว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยไม่มีข้อแม้และควรกระทำทุกอย่างด้วยความบริสุทธิ์ใจ (Tan & Damnoen, 2020) เหมือนอย่างที่มีการดาบิดาปฏิบัติต่อบุตรธิดาเช่นกัน หากไม่ประพฤติปฏิบัติในข้อใดข้อหนึ่งทางพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นบุคคลที่ไม่รู้จักบุญคุณคน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดการปฏิบัติต่อทิศเบื้องหน้าในสังคาลสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบรายคู่ โดยการทดสอบสมมติฐาน และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (People involved) นำมาวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ซึ่ง จำนวน 640 คน โดยการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือนระหว่างเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม 2566 และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ มารดาบิดา/ผู้ปกครอง และครูประจำการในโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คน

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวแปรกับค่าเฉลี่ยการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติการแจกแจงแบบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-dependent) วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร เพศ และอาชีพผู้ปกครอง กับค่าเฉลี่ยการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance: ANOVA) ถ้าปรากฏความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงจะทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Different)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร ด้วยสถิติพื้นฐาน คือค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมการแปลผลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนด ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

โดยภาพรวม พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การตอบแทนคุณมารดาบิดา ($\bar{x} = 4.14$) รองลงมาได้แก่ การแบ่งเบาภาระของมารดาบิดา ($\bar{x} = 4.06$) การดำรงรักษาวงศ์สกุล ($\bar{x} = 3.87$) การปฏิบัติตนเป็นคนดี ($\bar{x} = 3.81$) และการชักชวนทำบุญรักษาศีล ($\bar{x} = 3.47$) ตามลำดับ

ด้านการตอบแทนคุณมารดาบิดา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนบิณฑบาตให้มารดาบิดา ($\bar{x} = 4.28$) นักเรียนจัดหาอาหาร/เครื่องดื่มบำรุงร่างกายให้มารดาบิดา ($\bar{x} = 4.19$) นักเรียนดูแลเรื่องการขับถ่ายในขณะที่มารดาบิดาป่วยและไม่สามารถช่วยตนเองได้ นักเรียนช่วยจัดเตรียมยาให้มารดาบิดาเมื่อท่านเจ็บป่วย ($\bar{x} = 4.16$) นักเรียนช่วยเหลือมารดาบิดา เมื่อไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วย ($\bar{x} = 4.15$) นักเรียนช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้าและสิ่งของส่วนตัวที่จำเป็น เช่น สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ฯลฯ ให้กับมารดาบิดาเสมอ ๆ ($\bar{x} = 4.07$) เมื่อนักเรียนพบอาหาร/ขนมที่มารดาบิดาชอบจะนำไปฝาก ($\bar{x} = 3.98$) ตามลำดับ

ด้านการแบ่งเบาภาระของมารดาบิดา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนรู้จักเก็บออมเงินเพื่อซื้อของตามที่ต้องการ ($\bar{x} = 4.21$) นักเรียนตัดเล็บมือเล็บเท้าให้มารดาบิดา ($\bar{x} = 4.19$) นักเรียนเฝ้าถามถึงความต้องการในเรื่องต่าง ๆ ของมารดาบิดาเสมอ ๆ ($\bar{x} = 4.08$) นักเรียนช่วยทำงานภายในบ้าน เช่น งานบ้านต่าง ๆ เพื่อลดภาระงานของมารดาบิดา ($\bar{x} = 4.05$) นักเรียนดูแลความสะอาดและความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในการใช้ห้องน้ำ ($\bar{x} = 4.02$) นักเรียนช่วยอาบน้ำ เช็ดตัวให้มารดาบิดา ($\bar{x} = 3.94$) และนักเรียนช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้า และสิ่งของส่วนตัวที่จำเป็น เช่น สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ฯลฯ ให้กับมารดาบิดาเสมอ ๆ ($\bar{x} = 3.90$) ตามลำดับ

ด้านการดำรงรักษาวงศ์สกุล พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนกล่าวชื่นชมยกย่องมารดาบิดาให้คนอื่นฟัง ($\bar{x} = 4.27$) นักเรียนเป็นคนดีมีนิสัยมีธรรมา ($\bar{x} = 4.01$) นักเรียนขอคำแนะนำจากมารดาบิดาในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ทุกครั้ง ($\bar{x} = 3.99$) นักเรียนกระทำเรื่องให้มารดาบิดาภาคภูมิใจและดีใจ ($\bar{x} = 3.89$) นักเรียนไหว้

มารดาบิดาก่อนออกนอกบ้านและกลับเข้าบ้าน ($\bar{X} = 3.69$) นักเรียนไปเยี่ยมญาติ ($\bar{X} = 3.64$) และนักเรียนกล่าวคำขอบคุณทุกครั้งที่มาดาบิดาให้ของหรือให้ความช่วยเหลือ ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ

ด้านการปฏิบัติตนเป็นคนดี พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนทำกิจกรรมในบ้านร่วมกันในวันหยุด เช่น รับประทานอาหาร ดูทีวี ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.03$) นักเรียนถามไถ่ถึงเรื่องสุขภาพร่างกายของมารดาบิดาทั้งในยาม ปกติและเจ็บป่วยอยู่เป็นประจำ ($\bar{X} = 4.01$) นักเรียนเตรียมของขวัญแก่มารดาบิดาในโอกาสพิเศษ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.99$) มารดาบิดาสันนิษฐานให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น/ชุมชน ($\bar{X} = 3.78$) นักเรียนกล่าวคำขอบคุณทุกครั้งที่มาดาบิดาให้ของหรือให้ความช่วยเหลือ ($\bar{X} = 3.81$) นักเรียนพูดคุยกับมารดาบิดาด้วยกิริยามารยาทที่สุภาพเรียบร้อย ($\bar{X} = 3.55$) นักเรียนไม่ประพฤติตนให้เกิดปัญหาที่ทำให้มารดาบิดาไม่สบาย ($\bar{X} = 3.49$) ตามลำดับ

ด้านการชักชวนทำบุญรักษาศีล พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มารดาบิดาชวนนักเรียนไปถวายสังฆทานที่วัด ($\bar{X} = 3.62$) มารดาบิดาพานักเรียนสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน ($\bar{X} = 3.57$) มารดาบิดาชวนนักเรียนฟังเทศน์ที่วัดในวันพระ ($\bar{X} = 3.54$) มารดาบิดาชวนนักเรียนนั่งสมาธิ ($\bar{X} = 3.49$) มารดาบิดาพานักเรียนไปทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.45$) มารดาบิดาชวนนักเรียนให้ทำบุญปล่อยนกปล่อยปลาในวันเกิด ($\bar{X} = 3.33$) มารดาบิดาชวนนักเรียนไปทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เพื่อสร้างวัด เป็นต้น ($\bar{X} = 3.28$) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และแปลผลการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

การปฏิบัติหน้าที่ของบุตร	n =		ระดับการปฏิบัติ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การตอบแทนคุณมารดาบิดา	4.14	0.63	มาก
2. การแบ่งเบาระของมารดาบิดา	4.06	0.56	มาก
3. การดำรงรักษาวงศ์สกุล	3.87	0.65	มาก
4. การปฏิบัติตนเป็นคนดี	3.81	0.56	มาก
5. การชักชวนทำบุญรักษาศีล	3.47	0.40	ปานกลาง
รวม	3.87	0.56	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรอิสระ การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร จำแนกตามเพศ ระดับชั้น ผลการเรียนเฉลี่ย อาชีพของพ่อแม่/ผู้ปกครอง โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Analysis of Covariance: ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีผลต่างน้อยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ตามสมมติฐาน ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรอิสระ ตามสมมติฐานที่ 1-4 ดังต่อไปนี้

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t-test	F-test	Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	2.38		0.45	✓	
2	ระดับชั้น		3.46	0.03*		✓
3	ผลการเรียน		0.05	1.00	✓	
4	อาชีพของพ่อแม่/ ผู้ปกครอง		3.21	0.01*		✓

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t – test) โดยภาพรวม พบว่าเพศหญิงและเพศชายมีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติแตกต่างกัน ด้านการตอบแทนคุณมารดาบิดา ด้านการแบ่งเบาภาระของมารดาบิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ย พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพของพ่อแม่/ผู้ปกครอง พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพของพ่อแม่/ผู้ปกครองต่างกัน มีการปฏิบัติแตกต่างกัน ด้านการตอบแทนคุณมารดาบิดา ด้านการแบ่งเบาภาระของมารดาบิดา และด้านการปฏิบัติตนเป็นคนดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า 1. การทำให้บุตรมีจิตใจที่เป็นธรรมมีศีล มีธรรมในการดำรงชีวิตนึกถึงคุณงามความดี ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วให้เขายึดถือในการครองชีวิต ทำให้ทุกๆครั้งที่เขาคิดจะทำในสิ่งที่ไม่ดีเขาก็จะย้อนมานึกถึงว่าถ้าเขาทำในสิ่งที่ไม่ดีแล้วมันก็จะเป็นผลเสียต่อชีวิตของเขา และเมื่อเราสอนเขาให้เขามีศีลมีสติเขาก็จะนึกถึงระลึกถึงเรื่องของพระคุณของคุณบิดามารดาเขาก็เวลาที่เขาจะทำการในสิ่งที่ไม่ดีเขาก็จะนึกถึงคุณพ่อคุณแม่เขาที่อยู่ทางบ้านว่าท่านจะเสียใจเพียงใดท่านจะรู้สึกไม่ดีเพียงใดถ้าลูกของเขานั้นทำสิ่งที่ไม่ดี

2. คุณบิดามารดานั้นก็ต้องทำงานเพื่อส่งเสียบุตรให้เล่าเรียนมีการศึกษาเพื่อไว้ดำรงชีวิต ดำรงชีพประกอบอาชีพ ดังนั้นบุตรเมื่อเติบโตและมีอาชีพทำ มีกิจการงานที่เลี้ยงดูตัวเองได้แล้วก็ต้องกลับไปดูแลอุปการะบุพการีคุณพ่อคุณแม่หรือผู้มอุปการะคุณนั้นด้วยเรียกว่ามีความกตัญญูรู้คุณ และเมื่อเขามีบุตรธิดาของเขาสืบต่อไปเขาก็จะใช้สิ่งหลัก ๆ เหล่านี้ สอนบุตรของเขาต่อไป

3. คนเรานั้นที่ได้เกิดมาในครอบครัวมีพ่อแม่พี่น้องปู่ตายาย เรียกว่าเป็นวงศ์ตระกูล เวลาที่เขาจะทำการได้ไม่ดีเขาก็จะนึกถึงบุพการี หรือบุพการีเราเองเนี่ยไม่ว่าจะเป็น ปู่ตายาย หรือว่าเป็นพ่อแม่พี่น้องต่าง ๆ เนี่ยเขาก็ต้องพึงให้ให้ยึดถือตามแบบอย่างที่ดีเหล่านั้นของบุพการีเพื่อสืบทอดวงศ์ตระกูลที่ดีไม่ทำอะไรให้มันเสื่อมเสียวงศ์ตระกูล

4. ในฐานะของพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องมีสร้างมรดกไว้เพื่อสร้างเสริมไปต่อยอดไปให้เป็นทุน ในการวางชีวิตไปให้เขาเนี่ยทำประโยชน์ให้กับเขาหรือว่าเขาอยากได้มรดกเราเพื่อ ให้เขาเอาไปทำลายหรือว่ารักษาไว้ไม่ได้ เนี่ยเราต้องสอนให้เขาทั้ง สอง ทั้ง สอง ข้อนี้ด้วยค่ะเจ้าค่ะโอเคเนะครับข้อสุดท้าย

5. ในฐานะของผู้ปกครองจะมีแนวทางการปลูกฝังลูกหลานอย่างไรในการชักชวนเป็นการทำบุญรักษาศีล โดยวิธีการของการใช้ชีวิตประจำวันคือชักชวนเขาทำบุญใส่บาตรเป็นประจำทุกวันทั้งในโอกาสที่มี ในวันพระ หรือในวันพระสำคัญใหญ่ ๆ ชวนเขาเข้าวัดทำบุญ ให้เห็นถึงเป็นการให้แล้วก็มีศีลอยู่ในใจทำให้จิตใจนั้นสงบ เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตทำทุกอย่างให้มีสติใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีมาในโบราณการที่เป็นคำสอนให้เค้าปลูกฝังว่าคิดการทำอะไรต่าง ๆ ให้ใช้สติมีศีล การประพฤติอยู่ในศีลธรรมจะเป็นสิ่งที่ทำให้เขาดำรงชีวิตอยู่ได้ในชีวิตประจำวัน อย่างดีแล้ว เป็นการชักชวนให้เขาปลูกฝังและเมื่อเขามีศีลอยู่ในใจหรือว่าได้รู้วิธีการเข้าวัด ก็อาจจะไปต่อยอดไปบอกกับเพื่อนๆ หรือว่าไปใช้ในการดำรงชีวิตกับในสิ่งแวดล้อมของเขาได้ด้วย

ความคิดเห็นของครู โดยสรุป นโยบายในการปลูกฝังและส่งเสริมเด็ก เรื่องการตอบแทนคุณของบิดามารดา ก็คือสอนเรื่องของหน้าที่พลเมือง รู้จักหน้าที่ของตัวเองช่วยแบ่งเบาภาระให้ครอบครัว กลับบ้านก็ช่วยเหลืองานบ้านคุณพ่อคุณแม่ ในส่วนของวันสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ ก็จะมีในการทำการดบอกรัก นอกจากนี้สอนในเรื่องของความกตัญญูที่พ่อแม่ให้กำเนิดลูก การดำรงวงศ์สกุลของตัวเอง เป็นตัวอย่างคนดีที่ไม่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง เด็กๆ รู้จักหน้าที่ตัวเอง ทำตามหน้าที่ ตั้งใจเรียนในการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตในการที่จะรักษาทรัพย์ของวงศ์ตระกูลและจะใช้ให้มันเกิดประโยชน์สูงสุด แนวคิดและการปลูกฝังส่งเสริมเรื่องให้เด็กมาทำบุญรักษาศีล เด็กๆ สามารถทำบุญ ในช่วงของวันในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น ตักบาตรข้าวสารอาหารแห้งในวันพุธ กิจกรรมของโรงเรียนเกี่ยวกับศาสนาวันสำคัญทางของชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การชักชวนทำบุญรักษาศีล รองลงมาได้แก่ การแบ่งเบาภาระของมารดาบิดา การดำรงรักษาวงศ์สกุล การปฏิบัติตนเป็นคนดี และการตอบแทนคุณมารดาบิดา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระขวัญมนัส แก้วกุล (2562) พบว่า บุตรธิดาที่ดีควรเลี้ยงดูบิดามารดา ด้วยการหมั่นดูแลเอาใจใส่ท่านด้วยความระมัดระวังอันตราย อยู่ใกล้ชิดชิตท่านให้มากๆ ช่วยดูแลในทุกๆ ด้านขออะไร ก็จัดหามาให้ติดต่อกันเสมอ คอยดูแลท่านให้ดี ตั้งแต่เรื่องอาหาร ที่อยู่ อาศัย เสื้อผ้า ยารักษาโรค ให้เงินใช้จ่ายสิ่งจำเป็นในชีวิต ทำบุญตามศรัทธาพาท่านทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ช่วยท างานแทนท่านด้วยความตั้งใจ ปฏิบัติตนตั้งอยู่บนฐานแห่งความดี สร้างฐานะให้มั่นคงส่งเสริมให้ท่านทำบุญทุกโอกาสที่มีอยู่ตลอดปี โดยมีหลักธรรมข้อ “กตัญญูกตเวทิตี” คือ การรำลึกบุญคุณของท่านแล้วทำตอบแทนเป็นฐานการปฏิบัติ เช่นนี้ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นบุตรธิดาที่ดี เพราะทำให้บิดามารดามีความสุข

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (t – test) โดยภาพรวม พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการปลูกฝังและส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร โดยเป็นความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง ซึ่งได้แก่ มารดาบิดา/ผู้ปกครอง และครูในโรงเรียน พบว่า ควรสอนในเรื่องการทำดี ทำชั่วได้ชั่ว ให้เห็นถึงผลของการทำความดี และผลเสียจากการทำความชั่ว มอบหมายงานบ้านเล็ก ๆ น้อยให้บุตรรับผิดชอบตามความสามารถ เช่น กวาดบ้านถูบ้าน ล้างจาน รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น สอนให้เห็นความสัมพันธ์ของหมู่ญาติ การรักษาสื่อเสียดของตระกูล เช่น เว้นเรื่องอบายมุข สิ่งเสพติด เพราะจะทำให้ตนเองพ่อแม่ และญาติจะเสื่อมเสียชื่อเสียง นอกจากนี้ นอกจากมารดาบิดาจะอบรมสั่งสอนบุตรแล้ว มารดาบิดาต้องทำเป็นตัวอย่างให้บุตรได้เห็นและซึมซับกับการปฏิบัตินั้น การเป็นคนดี มีความกตัญญูกตเวที ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มารดาบิดามีความสำคัญในการปลูกฝังตั้งแต่ต้น เช่น การดื่กบาตรทุกเช้า ต้องให้บุตรมีส่วนร่วม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ไปทำบุญที่วัด ฟังเทศน์ เวียนเทียน ทั้งนี้ พ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างของบุตรด้วย

ความคิดเห็นของครูเห็นว่า การตอบแทนคุณมารดาบิดา ต้องเป็นคนดี ตั้งใจเรียนหนังสือ ประพฤติตนเป็นคนดี ช่วยงานบ้านได้เล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ทั้งนี้ต้องปลูกฝังคุณธรรมของเด็กการแบ่งเบาภาระสำหรับเด็กต้องปลูกฝังคุณธรรม ให้เขาเป็นคนดีมีคุณธรรม ประพฤติอยู่ในสังคมไม่เป็นภาระพ่อแม่ เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ประกอบอาชีพสุจริต ตอบแทนคุณมารดาบิดาได้ในตอนที่ทำงานหาเงินได้หรือประกอบอาชีพที่ดี เป็นคนดีอยู่ในสังคมที่ดีไม่เป็นภาระของพ่อแม่ เด็กต้องมีพื้นฐานของความคิดอยู่ ต้องเป็นคนดี ตั้งใจเรียนหนังสือ เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีอาชีพที่ดี มีครอบครัวก็ต้องสืบวงศ์ตระกูลของคุณพ่อแม่ เด็กจะต้องเรียนรู้ มีความรู้แล้วก็เรียนรู้ชีวิตที่ดี ถ้าปลูกฝังเรื่องความพอเพียง ซึ่งเป็นพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 ถ้าเด็กไม่พอเพียงก็จะมีชีวิตค่อนข้างลำบาก คำว่า พอเพียงด้วยไม่ได้หมายความว่าเขาจะต้องเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียว เด็กต้องรู้จักใช้รู้จักจับจ่ายใช้สอย ซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคมพื้นฐานของชีวิต รู้จักเก็บ รู้จักใช้การชักชวนทำบุญรักษาศีล นโยบายของโรงเรียนคือวันสำคัญทางพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ๆ จะ ปลูกฝังให้เด็กได้รู้ว่าพุทธศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี และทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี ในวันสำคัญโรงเรียนก็ปลูกฝังและชักชวนให้เด็ก ๆ ไปทำบุญที่วัด เด็ก ๆ จะต้องไปร่วมกิจกรรมเพื่อที่จะได้ซึมซับสิ่งที่ดี ๆ ทางพุทธศาสนา พอเด็กได้ซึมซับแล้วก็ย่อมที่จะนำไปบอกมารดาบิดามารดาบิดาต้องพาเด็กเข้าวัดทำบุญ และวันสำคัญทางพุทธศาสนาก็จะมีการทำหนังสือเชิญชวนมารดาบิดาร่วมทำบุญ ทางโรงเรียนก็จะนำไปถวายวัดหรือสภาดิถีไปทำบุญที่วัด การประชาสัมพันธ์ออกไปเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ซึมซับกับวิถีชีวิต และการอยู่ในสังคมด้วยกัน

สรุป

กระบวนการปลูกฝังและส่งเสริมนักเรียนที่ปฏิบัติต่อมารดาบิดาซึ่งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาที่ควรจะให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อช่วยกระตุ้นเตือนและปลูกฝังคุณธรรมโดยเฉพาะความกตัญญูกตเวทีให้เกิดขึ้นกับเด็กโดยผ่านกระบวนการปลูกฝังและกิจกรรมต่างๆ เพราะความกตัญญูกตเวทีนั้นเป็นความเชื่อที่มีมาควบคู่กับสังคมไทยจนเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมนั้น ยังมีหลักธรรมอีกหลายหลักธรรมที่ควรนำมาใช้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ครอบครัวโรงเรียน และสังคมจึงมีส่วนในการปลูกฝัง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ตัวแปรอิสระมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุตร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอน และปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติหน้าที่ของบุตร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ร่วมมือกันทั้งบ้านและโรงเรียนในการปลูกฝัง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ แนวทางการปลูกฝังและส่งเสริมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาบทบาทบุตรพึงปฏิบัติต่อทิศเบื้องหน้าในสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2544). *ทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2534). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- พระขวัญมนัส แก้วกุล. (2562). บทบาทของบุตรธิดาที่ดีตามคติพระพุทธศาสนา ในชุมชนบ้านดงไผ่ อำเภอมือง จังหวัดลำปาง. *วารสาร มจร ล้านนาวิชาการ*, 8(1), 82-91.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมานุชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระสุริยา ไชยประเสริฐ และ ภาสกร เรืองรอง. (2566). การพัฒนารูปแบบสื่อจักรวาลนฤมิตร ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาด้วยการใช้เทคนิคการเล่าเรื่องผ่านสื่อสังคม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ สำหรับนักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี ระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 1067-1077.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). *สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุดมชัย ปานาพุด, ชาตรี สุขสบาย, สงคราม จันทร์ทาศิรี, วีรพงศ์ พิชัยเสนานรงค์ และ พระมหาณรงค์ราช ครอบเชื้อ. (2566). ความเป็นบัณฑิตตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(3), 759-768.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2536). *วิถีชีวิตสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126–135.
- Tan, C. C., & Damnoen, P. S. (2020). Buddhist Noble Eightfold Path Approach in the Study of Consumer and Organizational Behaviors. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(1), 1–20.